

У сред лета, кад му време није, у Скупштину Србије крочио је он – Предлог новог закона о информисању. Чим власт осети потребу да поред реченице: „Штампа је слободна“, допише још по коју, то пре свега представља јасан сигнал да она од медија има још нека очекивања. Управо та очекивања, по природи предлога новог закона о информисању, јесу дисциплиновање медија, што се чак и није скривало од стране предлагача. Оно што је неоторива чињеница јесте теза да извештај број јавних гласила у Србији веома озбиљно и опсежно злоупотребљава слободу „јавне речи“, али је такође неоторива чињеница да за то примарну одговорност, пре свега, имају садашњи законодавци, који су медије третирали као средство за долазак на власт – а не као средство јавног информисања.

Тако се у Србији појавио значајан број јавних гласила чији задатак није информисање, што иначе треба да буде једини и основни циљ коме, бар декларативно, треба да теже јавна гласила у савременом друштву, већ такозвано „уцењивачко“ или „револверашко“ новинарство. Отишло се чак корак даље, па је Србија својевремено имала и судски доказан „мафијашки медиј“, као што је то био лист „Идентитет“. У историји српског новинарства мноштво гласила је имало толико невероватну власничку структуру да се у њима није могла препознати по која тајкунова мајка, рођак или комшија који је баш тих дана отварао фирму на острвима која се тешко могу пронаћи на карти света. Србија је чак имала и отворено тајкунске медије попут БК Телевизије, има их и данас! Србија је имала ту несрећу да упадне у онај ред земаља у транзицији где су се јавна гласила користила за међусобне, углавном бескомпромисне, обрачуна људи чија је сфера интересовања на граници привредног и политичког. Проблем је и што код нас та транзиција изгледа да нема краја, тај чардак ни на небу ни на земљи још увек лебди у празном историјском простору.

Са друге стране овакав развој ситуације „погодао“ је и самим медијима. Просечном уреднику или власнику новина, радија, телевизије... много је лакше зарадити за плату ако му је ударна вест питалица попут: „Ко је подметнуо бомбу под џип Чедомира Јовановића“, него досадни метеоролошки извештај о водостају реке Тисе. Лоша економска ситуација у овом случају представљала је само лош изговор за одсуство новинарске етике, тако да су се у недостатку „бомби“, те „бомбе“ фабриковале, и ако се завири у новинске архиве могу се наћи и готово невероватне вести. Мени је нпр. „омиљена вест“ коју је објавио некадашњи лист Национал, која пак читаоца информише о томе како је својевремено некадашњи министар Александар Влаховић превозио службеним аутом џакове паприка за зимницу својој мајци у Сопот, чиме је наводно злоупотребио службени положај. Некако у то време формирала се чувена реченица и одређена групација људи у новинарском еснафу чији је мото гласио: „Плати да не

Пише: Дарко Велимировић
четвртак, 23 јул 2009 13:01

објавим“. Временом се исплата на руке замењивала „огласним простором“. Данас у Србији ако иком више није јасно коме неко јавно гласило „припада“ довољно је да погледа оно што се назива рекламама.

Оваквом деградацијом медија и саме медијске сфере били су задовољни и овдашњи политичари. Испоставило се да нема те политичке идеје или личности која ће одолети снази медијских интрига или линча. Тако су политичари у уредничким канцеларијама углавном у редовима чекали како би испричали „нешто“ о политичком конкуренту, његовој свастици или кафићу који држи његов братанац. Готово да нема личности из јавне или политичке сфере која нешто није „дојавила“ неком „свом новинару“ или је о њој „дојављено“. У недостатку „својих новинара“ у Србији су ницале, углавном пред изборе „своје редакције“, које су се по обављеном послу гасиле. Тиме се новинарство у Србији спустило на оне гране на којима седи и дан данас.

У наредном периоду биће веома занимљиво видети да ли ће помањкање етичности у медијској сфери моћи да буде надокнађено новим закон, или ће тај закон бити само контра теза већ поменутој реченици „плати да не објавим“ која би могла отприлике овако да гласи „зачепи да те не угасим“. Сасвим су оправдана страховања овдашња која се пре свега буде међу оно мало преосталих људи за које би се са сигурношћу могло рећи да се поред новинарског не баве ни једним другим нпр. уцењивачким послом. Верује се наиме да ће као колатерална штета законског обрачуна актуелне власти са непослушним медијима сумњиве етичности страдати пре свега онај мали заматак који се назива „истраживачко новинарство“. Због репресивних одредница које се пре свега односе на оно што се сме објавити, поставља се питање који ће новинар одолети ономе што се зове аутоцензура и хоће ли јавност у Србији у будуће моћи да сазна било коју по власт „штакљиву вест“.

Може власт да буде и најбоља могућа на свету, али уколико располаже репресивним механизмима, шта је гаранција да их неће употребити или ако се више воли злоупотребити? У праву су они који повлаче паралелу између некадашњег тзв. Вучићевог закона о информисању и предлога будућег закона који регулише медијску област. Предлог будућег закона о информисању које пред скупштину поставља актуелна власт представља корак више по својим репресивним одредницама. Шта нпр. ако се испостави да је попут Вучићевог закона о информисању, за који многи сматрају да је суштински био „закон о *Дневном телеграфу*“, овај нови закон буде нпр. „закон о *Куриру*“ ?

Банално делује и накнадно шминкање тог истог предлога, оно само оличава чињеницу

Пише: Дарко Велимировић
четвртак, 23 јул 2009 13:01

да ни власт овдашња нема поверења у себе, а не жељу да се закон „доради“. Овде се изгледа углавном не схвата да се кривична дела која учине људи који раде у медијима могу регулисати и кажњавати само кривичним законом, исто онако како се кажњавају особе запослене у нпр. пољопривреди, култури, грађевини... Не постоји закон о информисању који може регулисати или спречити кривично дело новинара или неког другог грађанина. Стравично је штетна замена теза да ће Србија било којим новим законом о информисању добити “боље новинарство“. Може се изгласати и закон да грађани Србије имају грађевинске парцеле на Месецу, али то не значи да ће и на њима градити куће! То само значи да власт не уме на прави начин да реши проблем бескућника у држави. Слично је и са медијском ситуацијом.

Оно што грађане треба заиста да брине јесте један неспретан и непотребан покушај увођења репресије у јавну сферу. То што поједини медији константно и безобзирно крше кривични закон Србије, то је проблем кривичног закона, тог медија и оног ко тај закон треба да примењује. У томе је стварно тешко пронаћи спону са информисањем. Отвара ли актуелна власт ново поглавље у коме планира да се обрачунава са медијима, уместо да се обрачунава са кривичним делима која чине новинари.